

Professor: A. Blanes

L'assignatura d'anàlisi demogràfica, continuació de la impartida al primer cicle, té com a objectiu per un costat consolidar, aprofundir i ampliar els coneixements referents a la metodologia demogràfica i, per un altre, analitzar algunes de les principals teories que s'han formulat en relació a l'explicació de certs fenòmens demogràfics.

El programa es divideix en dues parts. La primera és una visió general de la metodologia demogràfica que doni als estudiants les bases necessàries per a un posterior aprofundiment. La segona es basa en l'estudi específic de alguns fenòmens demogràfics a partir de tres nivells: els aspectes metodològics, els aspectes teòrics i l'anàlisi de la situació a Catalunya i al conjunt de l'estat. Finalment, hi haurà una sèrie de classes pràctiques que serviran de recolçament en la realització del treball de curs obligatori. La bibliografia es donarà al llarg del curs en forma de dossiers.

A. Apartat general

1. Introducció. L'objecte d'estudi de la demografia. Anàlisi demogràfica i investigació causal. L'aportació de la demografia a l'explicació en ciències socials.
2. Les dimensions temporals. temps cronològic, temps referit i temps adscrit. El diagrama de Lexis eina per la representació de les diferents dimensions.
3. Les òptiques d'anàlisi. Longitudinal o de generació, transversal o de moment i eteri o de duració. Una primera aproximació a l'anàlisi demogràfica: efectes d'edat, de generació i de moment.
4. Les magnituds: Fluxes i stocks. La mesura dels fluxes, les taxes. La mesura dels stocks, les proporcions. Mesures globals i mesures específiques. La seva ubicació en un diagrama de Lexis.
- 5 Les fonts demogràfiques: Breu repàs a les principals fonts demogràfiques de tipus fluxe i stock. Les limitacions de les fonts "tradicionals". Les enquestes com a base per l'anàlisi de biografies. L'Encuesta Sociodemográfica de 1991.

6. L'anàlisi longitudinal base de la metodologia demogràfica. Observació retrospectiva o continua. Tipus de successos: únics i renovables, fatals o opcionals. Intensitat i calendari. El cas d'un fenomen fatal i no renovable: la mortalitat. El cas d'un fenomen opcional i no renovable: la primonupcialitat. El cas d'un fenomen renovable: la fecunditat. La combinació de fenòmens: la reproducció. La interferència entre fenòmens: nupcialitat i mortalitat.

7. Els mètodes d'anàlisi transversal. Tipificació i traslació. La tipificació directa i la tipificació indirecta. La traslació: el concepte de generació fictícia.

8. Relació entre paràmetres transversals i longitudinals: Elements per la interpretació de la cojuntura demogràfica.

9. Elements per la comprensió de la història de la població. Demografia de l'Europa pretransicional. El model europeu de transició demogràfica. Situació mundial i perspectives. Població i desenvolupament: la Conferència de El Caire. Polítiques de població: mite o realitat

B. Estudi específic de certs fenòmens demogràfics

1. Mortalitat.

- Aspectes metodològics. La construcció d'una taula de mortalitat. Un mètode per estimar la contribució de les diferents edats i causes de mort en la variació de l'esperança de vida.

- Aspectes teòrics. La teoria de la transició epidemiològica. Les desigualtats socials davant la mort. Diferents aproximacions a l'explicació de la sobremortalitat masculina: els aspectes genètics, les actituds i comportaments, l'entorn. Els límits dels estudis ecològics.

- Catalunya i l'Estat Espanyol. Evolució i característiques de la mortalitat. Comparacions internacionals. Els canvis en el patró de mortalitat. L'augment dels diferencials de mortalitat per sexe. Una aproximació a les desigualtats territorials de mortalitat a l'estat espanyol.

2. Fecunditat:

- Aspectes metodològics. La fecunditat dels matrimonis. Les probabilitats d'agrandament.

- Aspectes teòrics. Les explicacions sociològiques i culturals dels determinants de la fecunditat. Les explicacions econòmiques dels determinants de la fecunditat. Explicacions econòmiques i sociològiques: un intent de síntesi.

- Catalunya i l'Estat Espanyol. L'evolució de la natalitat i de la fecunditat. Comparacions internacionals. La fecunditat del moment: una caiguda de la intensitat o un canvi en el calendari. La fecunditat de les generacions. Relació entre els indicadors cojunturals i els longitudinals. Explicacions de la forta reducció dels nivells de fecunditat a l'Estat Espanyol i a Catalunya.

3. Estructures per sexe i edat de la població. L'envelliment.

- Aspectes metodològics. Poblacions models: poblacions estacionàries i poblacions estables. Les piràmides de població. Els indicadors de dependència: què diuen i què no diuen.
- Aspectes teòrics. Diferents aproximacions sociològiques al concepte de "vellesa". Les visions "catastrofistes" sobre l'envelliment de la població. La formulació de visions alternatives: l'envelliment no entès com a problema.
- Catalunya i l'Estat Espanyol. Els ritmes de creixement i els canvis en l'estructura per sexe i edat. L'evolució dels indicadors de dependència. Les diferències territorials. Una aproximació a l'evolució futura de l'envelliment: què diuen les projeccions de població. La visió predominant en els poders públics. Una crítica desde la demografia a la visió "catastrofista" dels efectes dels canvis poblacionals sobre l'oferta de mà d'obra a l'Estat Espanyol.

Avaluació

Per a superar l'assignatura caldrà presentar un treball de curs obligatori i realitzar un examen final. Aquestes dues notes faran mitjana entre elles.